

וכן אם הנאמנות כופר הכל חזקה אין אדם מעיז, א"כ הי' אז החזקה, עכ"פ בלא חזר ותבעו אין חיוב שבועה אף שנאבד, אולם במצאו שאבד, ואינו יודע אם קודם הודאתו או אח"כ יש להסתפק. וי"ל דפטור דמוקי אחזקה דמעיקרא נגד הרי אבד לפניך, הגם דבקדושין לא מוקמינן בנשתייר שוה פרוטה דוקא ע"ש, היינו

דהוי ספק, ומספק אין לחייב שבועה דאורייתא.

גם אפשר דאף בנודע שאבד קודם הודאה כיון דמצד דבריו שלא ידע שאבד הי' הילך, הוא כדין הרשב"א בנראה לב"ד שחייב והי' סבור שכופר הכל, אך לש"ך וסמ"ע כה"ג חייב ע"ש.

מסכת שבועות פ' כל הנשבעין חשן משפט סימן צ'

נגזל כו'. ראוהו כו' ולמשכנו כו' ודלמא לא משכנו כו' אימא ומשכנו כו' וליחזי כו' בטענו כלים הניטלין תחת כנפיו כו'.

ותמוה למאי דק"ל כר"ח קמייתא חייב שבועה מהעדאת עדים והוא חשיד וממילא שכנגדו נשבע ונוטל ולמה לי תקנת נגזל.

ובתוס' הקשו כן אר"י דסבר עד שיודה במקצת, ותמוה דגם לדין קשה למה לי' התקנה. ואף דיש נ"מ דשומר ואשתו של שומר נשבעין משא"כ בתורת חשיד, מ"מ הוא דוחק גדול דבשלמא כשכבר תיקנו תקנת נגזל שייך שתיקנו ג"כ בכלל שאף שלא היה בעליו שם רק שומר וכה"ג יהי' ג"כ בכלל התקנה, אבל שיהי' עיקר התקנה בשביל זה כשאין הבעלים בבית, הוא דוחק כיון דכשהבעלים שם אין צריך להתקנה דבל"ז משום חשיד יהי' הדין כן.

והנה תוס' פירשו שהכירו עדים מקצת כלים, והרמב"ם ז"ל מפרש שראו שהטמין כלים אבל לא ראו מה. ופשט לשון הש"ס

משמע כן שאינו יודע איזהו כלים ויכול להיות שאינם שוה פרוטה ואין כאן חיוב שבועה, אך כה"ג שם תקנת נגזל אין כאן, דבפחות מש"פ אף שאסור, מ"מ לא מיקרי גזלן שיהי' שייך תקנת נגזל, ולכך פי' תוס' שהכירו כו'.

אמנם הא לכאורה למה נקיט כלים במשנה, הוי' לי' למינקט חפצים וכה"ג, ולכך י"ל למאי דק"ל ריש פ' שבועות הפקדון דיצאו כלים למאי שהן, ודעת הגאונים ז"ל דאף מחטין שאינן שוה פרוטה ג"כ הוי הודאה לחיוב שבועה והכי קי"ל בש"ע, וכן לענין גזילה הוי גזל כלי פחות משהו פרוטה ע"ש, וב"ד מוציאין כו'.

והנה נראה לכאורה דאף דיצאו כלים כו' והודאתו בכלי מחייב שבועה אף שאינו ש"פ, מ"מ כשהוא כופר ועדים מעידים על כלי פחות מש"פ אינו חייב שבועה מדר"ח קמייתא, דכיון שכופר אין הב"ד יכולין לחייבו ולהוציא ממנו ע"פ העדים אלא

השיווי והא אינו שוה פרוטה, ולא שייך שלא תהי' הודאת פיו גדולה מהעדאת עדים, דהא גם פיו כשמודה בשיווי שאינו ש"פ, ג"כ אינו מחייבו שבועה רק כשמודה בעצמו כלי הוי דבר חשיב שמחזיר הכלי, אבל ע"פ העדים שא"א להוציא הכלי שכופר רק השיווי ואינו ש"פ, וגם פיו כה"ג הוי פטור.

וא"כ מיושב כאן ממילא דשפיר מצד העדאת עדים אין כאן חיוב שבועה כשכופר הכל, דהא אין ידוע אם שוה פרוטה והשיווי א"א להוציא, ואעפ"כ שייך תקנת נגזל דלענין שהוא נגזל שפיר ידעין ע"פ העדים שגזל כלי, ואף שאינו ש"פ הוי גזל בכלי ושייך התקנה ומשלם הכל, משא"כ מצד העדאת עדים אין כאן חיוב שבועה כלל כיון שכופר ועכ"פ א"א להוציא גוף הכלי רק השיווי ואינו ש"פ וצריך שפיר תקנת נגזל, ומיושב שפיר דנקיט דוקא בכלים במשנה כנ"ל, דבחפצים לא הי' צריך לתקנה ממה נפשך כנ"ל.

*

אמנם בגוף הדין יש להסתפק די"ל מ"מ חייב שבועה דהעדאת עדים בכלי שאינו ש"פ, דנהי דאינו יכול להוציא ממנו בשביל שכופר ומטמין, מ"מ העדים מעידים על חיוב גמור שחייב באמת להחזיר הכל שחשוב ממון, וכמו כשטמין ממנו שאין הב"ד יכולין עתה להוציא ממנו, אעכ"פ אין סברא שבשביל זה יהי' פטור משבועה כהעדאת עדים כיון דמ"מ מעידין שחייב, וכן בכלי כיון שלפי עדותן חייב להחזיר

הכלי שחשיב אף דאינו ש"פ, וא"כ לא שייך תירוץ הנ"ל דגם כה"ג חייב מדר"ח כנ"ל. **אמנם** י"ל למאי שפ' הרמב"ם דבסיף וארירן, או כשאין יודע אם חביות יין או שמן חשיב חקירות, וכשאינו יודע עדותן בטלה לגמרי מה"ת ע"ש בה' עדות, רק דק"ל דמדרבנן בממון לא צריך דרישה וחקירה משום נעילת דלת ומהני, והנה למאי דאמר ריש ב"מ דבחשיד כשמחויב שבועה רק מדרבנן הוי תקנתא לתקנתא ולא עבדינן ואין שכנגדו נשבע ונוטל ע"ש, וא"כ בהעדאת עדים שאין יודעין החקירות בחשוד, י"ל דלא שייך שכנגדו נשבע ונוטל, דהא מה"ת אין כאן העדאת עדים כלל ואין עליו חיוב שבועה כלל, דהא בנתחייב מקצת מתוך טענתו קי"ל דאינו חייב שבועה רק העדאת עדים ממש, וכיון שאינו עדות כלל מה"ת, אינו חייב שבועה דאורייתא אף שחייב מדרבנן.

ואף דהיכא שהחייב ממון מדרבנן יש חיוב שבועה מה"ת כמו כתובה דפסק רמב"ם ז"ל באלמנה נשאתיך חיוב שבועה מה"ת, היינו כשהחייב מדרבנן במה שאינו חייב, דשוב הפקר ב"ד הפקר ויש חיוב דאורייתא, אבל לענין דר"ח כיון דצריך העדאת עדים ואינו עדות מה"ת, אף שתקנו חכמים לחייבו מ"מ עדות אינו והוי רק כמחויב מתוך טענתו כנ"ל, וכיון דמה"ת פטור משבועה הוי תקנתא לתקנתא בחשיד, ואין הלה נשבע ונוטל.

וא"כ מיושב ג"כ כאן דכיון שאין העדים יודעין איזה כלי, שוב גם על הפחות לא

מהני עדותן מה"ת כיון שאינו יודע החקירות דזה מהחקירות לרמב"ם ז"ל, וחייב רק מדרבנן דמהני בממון אף שאינו יודע החקירות, ושוב לא הי' חייב מטעם חשוד כנ"ל, דהשבועה רק מדרבנן כנ"ל, אבל לענין תקנת נגזל שפיר מהני דהא מהני עדותן מדרבנן דלא בעי דרישה וחקירה, א"כ עדיין חייב משום תקנת נגזל דמהני עדותן לענין זה דלא שייך תקנתא לתקנתא והוא כשאר עדות בלא דרישה וחקירה דהא מעידים שגזל והדין שכנגדו נשבע ונוטל וזה כל העדות ושפיר מהני, משא"כ מטעם חשיד שהוא מטעם חיוב שבועה כנ"ל.

אך הא רוב הפוסקים חלוקין על הרמב"ם דיין ושמן אינו מחקירות, וגם להש"ך ז"ל דגם בממון כשאינו יודע החקירות עדותן בטלה ולא הי' התקנה רק שא"צ דרישה וחקירה ע"ש, א"כ כאן שאינו יודע הי' בטל לגמרי ואף תקנת נגזל לא הי' שייך כנ"ל. אמנם עדיין יש ליישב שפיר, דהנה הטעם דחלוקין על הרמב"ם בחביות יין או שמן שאינו מהחקירות, אף דכל דבר שהוא מגוף העדות ודאי דהוי חקירות, עיקר הטעם משום כיון דקי"ל יש בכלל מאתים מנה ומחייבין הפחות, ובממון קי"ל דהודאה אחר הודאה, או הלואה אחר הלואה, מצטרפין משום שאין צריכין לדון מאין בא החיוב רק דעכ"פ מעידין שניהם שחייב מנה והוי צירוף וחשיב עדות ע"ש, וכן במנה ומאתים כיון שלענין זה הם שוים שחייב מנה, וממילא גם באין יודעין אם יין

או שמן כיון שזה עכ"פ יודעין, חייב הפחות שבשניהם, שעכ"פ חייב בבירור. שוב לגבי חיוב זה של הפחות מיקרי שיודעין החקירות כיון שלענין החיוב של הפחות שבשניהם אין שום נ"מ אם יין או שמן, וכיון שבכלל מאתים מנה מיקרי דנגד מנה יודעין החקירות, כן ביין ושמן לענין חיוב הפחות כנ"ל, דבשלמא אם היינו צריכים לדון על גוף ההלואה אם יין או שמן או על גוף הדבר הוי מיקרי שאין יודע החקירות כנ"ל, אבל כיון שאנו יכולין לדון על חיוב הממון בלא המעשה, כמו בהלואה אחר הלואה, ולענין החיוב של דמי הפירות יודעין שחייב ברור דאין נ"מ בין הי' יין כו', וא"כ כאן בכלי ג"כ כשאין העדים יודעין איזה כלי היה, אם שוה דינר, או פרוטה, אפשר לומר ג"כ כנ"ל דלענין שחייב פרוטה עכ"פ מיקרי שיודעין החקירות, כיון דלענין חיוב זה אין נ"מ איזה כלי הי' כנ"ל.

אך באין יודעין כלל אם הי' שוה פרוטה, וכל החיוב הוא רק משום דכלי אף שאינו ש"פ חשיב וחייב להחזיר כנ"ל, וא"כ י"ל דשפיר לכ"ע בטלה עדותן כשאין יודעין איזה כלי נטל, כיון דא"א לחייב כלל מצד השיווי רק מחמת גוף הכלי שנטל ע"ז אנו צריכין לדון לחייבו, ושוב כיון שכל החיוב ע"י עדות זה שנטל כלי שוב לכ"ע מכלל החקירות איזה כלי נטל, ואי לאו הכי אי אפשר לחייבו כלל, ושפיר בטל עדותן מצד שאין יודע החקירות גם להתולקים על הרמב"ם ז"ל כנ"ל, וליכא שבועה

דאורייתא מדר"ח, ולהש"ך ז"ל גם מדרבנן לא מהני כנ"ל.

אבל לענין חזקת נגזל שפיר מהני עדותן דכיון דלענין זה שהוא נגזל עכ"פ אין שוב חילוק בין איזה כלי נטל, שוב לענין זה מיקרי שידועין החקירות דהא עכ"פ יודעין שגזל, ולענין זה שגזל להיות חשיב גזל אין נ"מ כלל מה גזל כנ"ל, ושפיר שייך תקנת נגזל ע"י עדותן ונשבע ונוטל, משא"כ לענין העדאת עדים לחייב שבועה דלענין חיוב שנחייב אותו להחזיר כלי ע"פ עדותן, וכיון שאין יודע איזה, הוי גוף העדות דחשיב חקירות לכ"ע איזה כלי יהיה חייב להחזיר, דהא שיוי ממון א"א לחייבו כלל שאין ידוע אם שוה פרוטה, ושוב אינו עדות כלל שחייב להחזיר שום כלי דאין יודע החקירות ובטל כנ"ל, משא"כ לענין תקנת נגזל שעדותן שגזל, שפיר חשיב שידועין החקירות כנ"ל, דזה א"צ לדון על חיוב החזרה, רק שגזל וזה יודעין ברור, וכמו שם ביין ושמן שדנין על השיווי וחשיב יודעין החקירות על שיוי הפחות כנ"ל, ושפיר איצטריך תקנת נגזל כנ"ל, ואף לש"ך ז"ל א"ש דלענין זה שפיר חשיב שידועין כנ"ל, וכן נראה לפסלו לעדות ולשבועה חשיב ג"כ שידועין החקירות דעכ"פ איזה כלי שגזל גזלן הוא ופסול הוי כמנה ומאתים דיש בכלל כו', וא"ש דוקא בכלי כנ"ל.

עוד י"ל כיון שתבעו, כלים אלו נטלת, והעדים מעידים שנטל כלים ואינו יודעים איזה כלים, נראה דלא מיחייב שבועה כלל

מדר"ח, דהא מנורה גדולה וקטנה הוי טענו חטים והודה לו בשעורים דפטור, וכן כלי זה ומודה כלי אחר, וכן באין ידוע אם חטין או שעורין גם להרמב"ם ז"ל דחייב שעורין, אבל שבועה ליכא, דאין ידוע אם ההודאה ממין הטענה, וא"כ ממילא גם כשהעדים מעידים, ואינן יודעים אם חטין או שעורין עכ"פ ליכא שבועה דהא אם שעורין אין כאן ההודאה ממין הטענה, ולא עדיף מהודאת פיו כנ"ל, וכן כאן דאם הי' מודה בכלי אחר ממה שתובע הוא, היה פטור דהוי טענו חטים והודה לו בשעורים וע"ז ליכא הוכחה איזה כלי נטל, דהעדים לא ראו רק שנטל כלי, וממילא גם כשהעדים אינן יודעים איזהו, אין כאן חיוב שבועה מדר"ח כלל, ולא שייך מטעם חשיב כנ"ל רק מטעם תקנת נגזל, דעכ"פ הוא אמת שגזל כלי ושייך תקנת נגזל כנ"ל. וא"ש גם לר"י דפליג עד שיהיה הודאה מקצת, היינו שידוע ממין הטענה שאומר, ב' כלים והוא אומר א' היינו מאלו השנים, דמצד העדאת עדים אין כאן מין הטענה בבירור, וא"ש דסבר כר"ח וי"ל דמתניתין ככ"ע, דלרבנן דטענו חטים והודה לו בשעורים פטור, וממילא כר"ח דלא כאבוהו דר' אפוטריקי דהא בהא תליא, שוב אינו חייב משום העדאת עדים כנ"ל, דהוי טענו חטים כו', ואי כר"ג דמחייב בטענו חטים והודה לו בשעורים שוב דלא כר"ח ואין העדאת עדים מחייב כלל כי אם דר' אפוטריקי, וממ"נ צריך תקנת נגזל והודאה לר"י כנ"ל.

ומיושב ג"כ מה דתמוה במשנה ר"י כו' עד שיהיה הודאה מקצת כו' כיצד אומר ב' כלים כו' למה לו זה, אטו לא ידעינן מהו מודה מקצת. ולמ"ש א"ש, דבא למעט דכה"ג שאינו ידוע איזה כלי לא הוי הודאה במקצת כנ"ל רק כיצד כו' כלי א' היינו מהשנים שתובע כנ"ל, ואי סבר דלא כר"ח בא למעט העדאת עדים כו'.

עור י"ל דהא קי"ל דבעינן דבר שבמדה ומשקל ומנין לחיוב שבועה, ובמשנה בית מלא כו' והלה אומר מה שהנחת אתה נוטל כו' פטור, והנה במשכון כשאנו יודע כמה היה שוה, האריך הרמב"ן והר"ן ז"ל דהא אינו מודה דבר שבמדה ומשקל כו' שאינו יודע כמה חייב ולא חשיב הודאה לחייב שבועה, כיון דילפינן מכי הוא זה דבר מסוים דוקא ע"ש, ובש"ע קי"ל דחייב. וטעמם עיקר כמו שכתב הר"ן ז"ל ובש"ך סי' ע"ב דכיון דידוע שעכ"פ היה שוה פרוטה ואינו יודע כמה, וא"כ א"א לחייבו מחמת הודאתו רק שוה פרוטה, דעל מה שאינו יודע בבירור אין לחייבו א"כ מיקרי שפיר הודאה בדבר ברור דאין ההודאה רק על ש"פ ע"ש, ולכך חייב לפוסקים הנ"ל. והנה בהעדאת עדים כה"ג שידועין שחייב ואינן יודעים כמה, וכמו במשנה כאן וכה"ג או במשכון כנ"ל, והוא כופר הכל, ודאי לא עדיף מפיו לחייב שבועה. וכשאין מעידים על דבר שבמדה ומשקל כו' אין מחייבים שבועה מדר"ח וא"כ לפוסקים הנ"ל לא חשיב דבר שבמדה כו' כיון שאין ידוע כמה חייב, רק למאי דקי"ל שפיר ג"כ מחייבין

כיון דא"א לחייבו רק בש"פ מצד עדותו הוי דבר שבמדה ומשקל כו' כמו בהודאת פיו כנ"ל. ואפשר לומר דגם להפוטרים שם בפיו מודים כאן דחייב, דבשלמא כשהחויב מצד הודאתו כיון שאין יודע כמה א"כ לא מיקרי שמודה דבר מסוים, דהא מסופק גם על יותר, אבל לענין העדאת עדים דלא חשיב עדות רק מה שמעידים בבירור, דעל מה שאין יודעים אין כאן עדות כלל. וחשיב שפיר דבר שבמדה, וכמו שמחלק הר"ן ז"ל סוף פ' שבועת העדות לענין נחבל דחשיב העדאת עדים אחר השבועה יותר מלענין הודאת פיו ע"ש, ועכ"פ להפוסקים המחייבין שם בהודאה מטעם הנ"ל דא"א לחייב יותר, ממילא גם בעדים כן כנ"ל.

אמנם כאן בכלי כשאין ידוע כלל אם שוה פרוטה רק דנימא כיון דכלי אף פחות מש"פ הוי הודאה לכך יתחייב שבועה ע"י עדותו כנ"ל, ואף שכופר ולא יחזיר הכלי וממון א"א להוציא ממנו פחות משהו פרוטה, מ"מ נימא דאעפ"כ העדים מעידים שחייב כלי וכמ"ש לעיל.

שוב לענין זה נראה דודאי פטור, מטעם דלא הוי דבר שבמדה כו' דא"א לומר טעם הנ"ל כיון דאין לחייבו רק הפחות שהוא שוה פרוטה הוי דבר שבמדה דהא מצד חיוב א"א לחייבו כלל, רק דמעידים שיש עליו חיוב להחזיר כלי, והא אין יודעין כלל איזה כלי ולא הוי כלל דבר שבמדה ומשקל כנ"ל, וגם בהודאת פיו אם היה מודה שנטל כלי ואינו יודע איזה כלי אם פחות מש"פ או יותר, אין כאן כלל דבר שבמדה ומסויים

מה להחזיר, שאינו יודע כלל מה חייב, וממילא גם בעדים אף שאיזה כלי שנטל חייב להחזיר, מ"מ לענין חיוב שבועה אין כאן כלל דבר מסויים, וזה ברור. ולא שייך כלל דר"ח רק מטעם תקנת גגזל דעכ"פ איזה כלי שהיה חשיב גגזלן כנ"ל, ולכך אפשר שתוס' דקדקו להקשות רק מדר"י שעל ר"י קשה דאמר עד שיודה כו' שאומר לא נטלתי אלא אחד ומודה מסויים זו הכלי, והא כה"ג אם הי' העדים מעידין כן שזה הכלי נטל, הי' ג"כ חשיב מדר"ח כהודאה ולמה ליה הודאה, אבל לרבנן שפיר י"ל כנ"ל.

והתוס' כתבו [שבועות מ"ו ע"א] שהכירו העדים מקצת כלים, נראה דסוברים דאם לא ראו איזה, דיש ספק אם שוה פרוטה גם תקנת גגזל לא היה שייך, דלטעמיהו פ' שבועת הפקדון דרק ב' כסף לא צריך בכלי אבל ש"פ בעי, או דדחיקא להו לפרש שאינו יודע, דהא זה היה קושיית הש"ס וליחזי מה משכנו, דאין סברא שראו שנטל כלי ולא ראו מה נטל, דאל"ה הוי מצי לאוקמי במגולין רק שלא ראו יותר, רק שהי' כלים הרבה וראו שנטל מהם, וע"כ שדוחק כה"ג וא"כ מה מועיל בשנוי' דכלים הנטלין תחת כנפיו, ולכך פי' תוס' שבאמת הכירו מקצת כלים, והקדימו זאת לקושייתם מדר"ח קמייטא, משמע ג"כ דאם היינו מפרשים כפי' הרמב"ם וש"ע הנ"ל שאינו יודע לא הי' קשה מדר"ח, דפחות מש"פ אף בכלי פטור לתוס'.

או דבעי למעוטי פי' המפרשים שהביא

ב"י סי' צ' דגם בלא ראו כלל מה הוא, רק טמון איזה דבר תחת כנפיו דאפשר אבניו או צרורות ג"כ יש תקנת גגזל ע"ש, ולא היה קשה מדר"ח קמייטא, לכך הקדימו כנ"ל, דדוקא כשיודעין שנטל דבר השוה ממון עכ"פ כנ"ל.

ולהרמב"ם דמיירי למשכנו אף שבאמת חייב לו שייך תקנת גגזל, לא קשה כלל דהא אינו מודה כלל ואין העדים מעידים כלל שחייב אף שנטל דיכול לתפוס בעד חובו אף שלקח באיסור דאי עביד מהני אף שנכנס לביתו כמ"ש בש"ס ריש תמורה ובש"ע סי' צ"ז.

*

למשכנו ודלמא לא משכנו כו' עביד דגזים כו'.

ותמוה מהא דאלך ואמסור דמותר להרגו, נימא עביד אינש דגזים כו'. ובב"י סי' ל"ד נדחק דהא דפסול לעדות באלך כו' דוקא כשהתרו בו והעזו פניו ע"ש. ועדיין אינו מובן, דכאן לא מצינו חילוק אף שהתרו בו שלא יקטול דיקלא דפלניא והוא אמר שיקטול מ"מ פטור דעביד דגזים כו', וכן במשנה למשכנו אין חילוק.

ולע"ד הטעם פשוט דהא במוסר ממון שמותר להרגו, מטעם רודף הוא כמבואר בת' מהר"ם וב"י סי' שפ"ח, דקרוב שיבא לידי נפשות כשלא יניח ליקח ממנו, ואם כן הא גם ברודף נימא עביד אינש דגזים ולא עביד, ואף שרודף, מ"מ לא יהרגנו ואיך מותר להרגו. והדבר פשוט דלא שייך זה, דהא אינו משום חיובו של זה רק משום

באמר אלך כו', דהא לענין פסול עדות אין לפסלו מספק דעביד דגזים כו', כמו בדיקלא דוודאי אינו פסול לעדות דאמרינן דלא גזל משום דעביד דגזים כו' כנ"ל.

אך נראה לע"ד פשוט דלא שייך שוב כלל עביד דגזים ולא עביד כו', דבשלמא באקטליה לדיקלא כו' כשלא יעשה מה חיוב יהיה עליו, אף שאומר והוי רק דיבור דעביד כו' דגזים ולא עביד, משא"כ באלך ואמסור או רודף כו', דע"י אמירה זו מותר להרגו להציל חברו, שזה מותר אף שהוא ספק כנ"ל בתורת הצלה של זה דשמה יעשה כאמירתו כנ"ל, וא"כ שוב איך שייך דגזים כו' שיאמר דיבור כזה בתורת גזים מה שמתיר עצמו למיתה ע"י זה, ולא שייך כלל כנ"ל, וממילא פסול לעדות באלך ואמסור לחוד.

וזהו שכתב הרמב"ם ז"ל סוף ה' חובל הלכה י' מותר כו' אלא כשאומר הריני כו' התיר עצמו למיתה, ואח"כ כ' ומתירין ואומרים אל תמסור, אם העיז, מצוה כו', והיינו כשיש פנאי כמ"ש הה"מ, כמו אפשר להציל בענין אחר כנ"ל, אבל אין פנאי לא צריך כנ"ל, ודברי הב"י סי' ל"ד שמחלק בין ממון ע"ש, תמוה, של' הרמב"ם ז"ל מבואר להדיא שאין חילוק בין גוף או ממון שאתרווייהו קאמר ומתירין כו', ואם בגוף דוקא יש פנאי גם ממון כן, דג"כ אתי לה מטעם רודף, ואעפ"כ נראה דדוקא שניכר שרוצה לעשות כן כדר' שילא דחזי דאזיל למימר להו כו' דגם ברודף לא מצינו באומר אהרוג פלוני שבאמירה לחוד יהיה

הצלה של נרדף, וכיון דהוי ספק אם יהרגנו אף דאפשר דגזים מ"מ מותר להציל זה בנפשו של זה דהא במחתרת קי"ל אם זרחה השמש כו', דוקא בברור שלא יבא לנפשות אסור להורגו כאב על הבן, אבל אם יש צד ספק נפשו של זה, מותר בתורת הצלה, דאם מניח בשביל הספק לא יהי' אפשר לאהדורי נפשו של זה, וכמבואר בש"ס שם ובתוס', וממילא לענין חיוב ממון שפיר אמרינן עביד איניש דגזים כו', ולא נוכל להוציא דנימא ודאי איהו קטיל כדאמר, אבל עכ"פ ספק הוי, שמא יעשה כמו שאומר, ובאומר אמסור שהוא רודף ויש ספק שמא יעשה אנו מחוייבין להציל הנרדף כיון שיש צד ספק שיבא לנפשות כמחתרת וכשאר רודף כנ"ל, ופשוט.

והרמב"ם שכתב להתרות בו קודם שיהרגנו, היינו דאולי ע"י ההתראה יפרוש והוי כיכול להציל באחד מאיברינ, וגם ברודף צריך שיאמר בן ברית הוא כדאמר בש"ס דאולי אינו יודע וכשיוודע יניח, וכן באמסור י"ל שאין יודע כל כך האיסור וצריך שיודיעהו כנ"ל, אבל הוא מטעם הצלה, וגם בספק מצילין כנ"ל.

ולמ"ש א"כ באלך ואמסור ואח"כ לקחו ואין ידוע אם עשה כמו שאמר, לא יכולין לחייבו ממון דלענין זה שייך עביד דגזים כמו אישתכח דקטיל ושדי דלא אמרינן דאיהו עביד משום דגזים כו', דלענין להוציא ממנו ממון אח"כ שפיר אין מוציאין מספק, אך עדיין א"כ היה קשה קושיית ב"י על הגאון והג"א דפסול לעדות